

สารบัญ

บทนำ: จักรพรรดิที่ไม่เข้าใจภูมิรัฐศาสตร์โลก	10
สงครามการค้าที่เป็นมากกว่าเรื่องการค้า	
สงครามการค้ากับทฤษฎีหมูสามชั้น	20
ทรัมป์กับเกมคนขี่ขลาด	26
รายงาน 301: สหรัฐฯ กล่าวหาจีนขโมยเทคโนโลยี	32
White Paper: เปิดคำชี้แจงจีน	36
อดีต: เศรษฐกิจที่เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว	40
อนาคต: โลกที่แตกเป็นสองห่วงโซ่	46
วันที่โลกมีสองอินเทอร์เน็ต	52
ลิบรา vs. หยวนดิจิทัล	58
กลศึก 4 R	64
สูตรตั้งรับสงครามการค้า	70
การเลือกตั้งสหรัฐฯ กับสงครามการค้า	78
จุดเดือดสงครามการค้า	84
สงครามเย็น 2.0 กับการรบยืดเยื้อ	90
เศรษฐกิจและเทคโนโลยีจีน: เทียบชั้นสหรัฐฯ?	
สี่เหลี่ยมสามเหลี่ยม	96
ความสำเร็จและความล้มเหลวของโมเดลจีน	102

Fortune 500 บอกอะไรจีน	108
จุดขึ้นเป็นชั้ต่ายธุรกิจจีน	114
ทำไมบริษัทเทคโนโลยีสหรัฐฯ จึงล้มเหลวในจีน	120
เมื่อจีนครองนวัตกรรมโลก	126
เคล็ดลับนวัตกรรมหัวเว่ย	132
10 เทรนด์ปฏิวัติเทคโนโลยีจีน	138
วัดจุดแข็งจุดอ่อนจีน-สหรัฐฯ ด้าน AI	144

อิทธิพลจีน: โลกใต้เงามังกร

สามก๊ก 2020	152
BRI ची้นั้นสำคัญไฉน?	158
รถไฟฟ้าไทย-จีน จะคุ้มไม่คุ้มดูตรงไหน	164
Brexit เป็นวิกฤตหรือโอกาสของจีน	174
ฮ่องกงกับวิกฤตชนชั้นนำ	180
เกาหลีเหนือในมุมมองจีน	184
เมื่อจีนซื้อการเมืองออสเตรเลีย	188
อาเซียนวางตัวอย่างไรภายใต้ศึกจีน-สหรัฐฯ	194

บทสรุป: ลักษณะเด่นของสงครามเย็น 2.0	200
ประวัติผู้เขียน	208

คำนำ

โรมัส ฟรีดแมน คอลัมนิสต์ชื่อดังของหนังสือพิมพ์ *The New York Times* เคยกล่าวติดตลกทำนองว่า ทรมปีอาจเป็นประธานาธิบดีที่ไม่คู่ควรกับคนอเมริกัน แต่ทรมปีเป็นมวยถูกคู่สำหรับจะชกกับจีน

เป็นมวยถูกคู่จริงๆ เมื่ออีกฝั่งของสังเวียนเป็นประธานาธิบดีสีจิ้นผิงที่เสมือนน้ำนิ่งไหลลึก ขณะที่ทรมปีเสมือนเพลิงไฟอันร้อนแรง จนเฉี่ยวเข้าเย็นผ่านทวีตเตอร์ ถ้าโลกนี้เป็นเช่นเวที เราผู้ชมก็ต้องพยายามอ่านเกมการต่อสู้ระหว่างพญามังกรและพญาอินทรีให้แตก เพราะเมื่อข้างสารชนกัน หยั่วแพรกอาจแหลกกลาญ

หนังสือเล่มนี้พยายามทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์โลก ซึ่งกำลังเข้าสู่ยุคการต่อสู้ระหว่างจีนและสหรัฐ การต่อสู้นี้ไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป หากแต่มีผลกระทบโดยตรงต่อไทยและธุรกิจไทยในปัจจุบัน

ชื่อหนังสือ *จีน-อเมริกา* นั้น ควรสังเกตเป็นพิเศษที่ขีดตรงกลางซึ่งแยกจีนออกจากอเมริกา ด้วยความมุ่งหมายที่จะสะท้อนว่า “จีนอเมริกา” ที่เคยเชื่อมโยงกันในทางเศรษฐกิจและเป็นมิตรกันในทางการเมือง บัดนี้มาสู่ยุค “จีน-อเมริกา” ซึ่งแข่งขันช่วงชิงความเป็นมหาอำนาจในโลกไฮเทค

“จีน-อเมริกา” นำไปสู่จุดจบของยุคโลกาภิวัตน์ เปลี่ยนผ่านสู่ยุคเศรษฐกิจโลกสองแกน ซึ่งช้ำกันผ่านสงครามการค้า สงครามเทคโนโลยี

จนถึงสงครามเย็น 2.0 ที่แตกต่างจากสงครามเย็นครั้งก่อนอย่างมีนัยสำคัญ

ผมได้คัดสรรบทความที่เคยเขียนในกรุงเทพธุรกิจ ไทยพับลิก้า The101.world และ Digital Ventures Blog โดยได้จัดเรียงบทความ ปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยและสอดคล้องกันมากขึ้น บางบทความมีการนำมาเรียบเรียงใหม่ และบางบทความมีการปรับปรุงเนื้อหาใหม่ให้สอดคล้องกับความคิดของผมที่เปลี่ยนแปลงไป จากการสังเกตและตกผลึกความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างจีนและสหรัฐฯ ในช่วงที่ผ่านมา

การเรียบเรียงเรื่องสงครามการค้าให้เป็นระบบนับเป็นเรื่องท้าทายยิ่ง เพราะเหตุการณ์ข่าวสารเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา พลิกผันรายวันตามทวิตของประธานาธิบดีทรัมป์ แต่ในที่สุดแล้ว ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและผกผัน ยังคงมีแก่นกลางบางอย่างที่คงเดิม หากสามารถจับแก่นนี้ได้ เราก็จะมีเครื่องมือไว้คิดวิเคราะห์เหตุการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐฯ ต่อไปในอนาคต

ขอขอบคุณอาจารย์ปกป้อง จันวิทย์ และอาจารย์วรเจตน์ วงศ์กัจรุ่งเรือง ที่ชวนให้ผมคัดสรรบทความเพื่อนำมารวมเล่มอีกครั้ง ขอขอบคุณจันทรรัตน์ สิงห์โตงาม ปภาณิน เกษตรทัต และทีมงานของสำนักพิมพ์ Bookscape ที่สนับสนุนผลงานของผมอย่างเต็มที่เสมอมา

อาร์ม ตั้งนิรันดร

จีน-อเมริกา

จากสงครามการค้า
สู่สงครามเทคโนโลยี
ถึงสงครามเย็น 2.0

อาร์ม ตั้งนิรันดร

บทนำ

จักรพรรดิที่ไม่เข้าใจภูมิรัฐศาสตร์โลก

ถ้าใครอยากฝึกมองอนาคตให้ขาด จำเป็นจะต้องเข้าใจปัจจัย 3 ประการที่เป็นตัวเปลี่ยนชะตากรรมของประเทศมาทุกยุคทุกสมัย

- หนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร
- สอง คือ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
- สาม คือ การเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์โลก (Geopolitics)

หากปัจจัยทั้ง 3 ข้อค่อนข้างหยุดนิ่ง เข้าสู่จุดอยู่ตัว เราก็ไม่จำเป็นต้องคิดอะไรมากมาย เพียงทำมาหากินปกติตามกฎเกณฑ์กติกาของโลกที่เป็นอยู่ ขยันมากก็ได้มาก ขยันน้อยก็ได้น้อย

แต่เมื่อใดก็ตามที่ปัจจัยทั้ง 3 ข้อกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมโหฬาร เมื่อนั้น เรากำลังเข้าสู่ “ยุคพลิกผัน” ที่เกมและกฎกติกาต่าง ๆ กำลังค่อย ๆ ก่อร่างใหม่ ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในยุคพลิกผันจึงไม่ใช่เพียงคนที่ขยันหรือทำตามแบบแผนของเกมเก่าได้อย่างสมบูรณ์แบบหากแต่ต้องเป็นคนที่สามารถมองเห็นทะลุเกมใหม่และพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับโลกใบใหม่ได้อย่างทันที่

วันนี้ เราทุกคนกำลังอาศัยอยู่ใน “ยุคพลิกผัน” อีกครั้ง เพราะสำหรับประเทศไทยแล้ว เรากำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันเทคโนโลยีก็กำลังวิ่งไปข้างหน้าแบบก้าวกระโดด

ที่สำคัญ นี่เป็นเวลาเดียวกับที่โลกภายนอกกำลังปรับเปลี่ยนครั้งมหัศจรรย์ จากเดิมที่เป็นยุคทองของผู้นำชายเดี่ยวอย่างสหรัฐฯ กลับกลายมาเป็นโลกใบใหม่ที่เงินก้าวขึ้นมาเป็นผู้ทำขิง ในฐานะมหาอำนาจใหม่ของโลก

การชนกันระหว่างยักษ์ใหญ่สองตัวคือจีนและสหรัฐฯ นำไปสู่สงครามการค้า สงครามเทคโนโลยี และสงครามเย็นยุคใหม่ สิ่งเหล่านี้จึงไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เป็นแกนกลางสำคัญที่กำลังเขย่าโลกและส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับพวกเราทุกคนทั้งในระดับบุคคล ธุรกิจ และประเทศ

หากเราจะเพียงทำมาหากินสบายๆ ตามกฎเกณฑ์กติกาของโลกเก่า ก็คงมีแต่จะรอวันล้มเหลว

ผมนึกถึงเรื่องราวตอนหนึ่งในประวัติศาสตร์จีน เกี่ยวกับความล้มเหลวของจักรพรรดิที่ประเสริฐที่สุด

เป็นประวัติศาสตร์ช่วงรอยต่อของยุคทองอันรุ่งโรจน์สู่จุดตกต่ำที่สุดของราชสำนักจีน

จักรพรรดิเฉียนหลงผู้นับว่าเป็นจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์จีน ปกครองจีนระหว่างปี 1735-1796 (อาจจะคุ้นชื่อจากละครและนิยายจีนกันนะครับ) ส่วนจักรพรรดิเจียชิ่ง พระราชโอรส ปกครองจีนต่อมาตั้งแต่ปี 1796-1820 โดยได้รับยกย่องว่าเป็นจักรพรรดิที่ทรงศีลธรรมอย่างไม่มีที่ติ

แต่สิ่งที่ชวนพิศวงก็คือรัชสมัยเจียชิ่งกลับเป็นช่วงที่จีนตกต่ำลงเรื่อย ๆ และไม่เคยกลับมารุ่งเรืองอีกเลย นับเป็นความมกยย้อนสุดยุดของประวัติศาสตร์ เพราะเฉียนหลงได้ชื่อว่ายิ่งใหญ่ที่สุด ส่วนเจียชิ่งก็ได้ชื่อว่าเป็นจักรพรรดิที่ประเสริฐยิ่ง

เวลานั้นจีนพูดถึง “ยุคทอง” สิ่งที่เราคิดถึงก็คือยุคเฉียนหลง
นี่แหละครับ นักประวัติศาสตร์เศรษฐกิจบอกว่า ในเวลานั้นจีนมีผลผลิต
รวมทางเศรษฐกิจ (ศัพท์สมัยนี้เรียกว่า จีดีพี) เป็นอันดับ 1 ของโลก
โดยคิดเป็น 1 ใน 3 ของผลผลิตทั้งโลกในเวลานั้น คิดเป็น 8 เท่าของ
อังกฤษและ 6 เท่าของเยอรมนี ส่วนสหรัฐฯ ขณะนั้นยังไม่ได้ก่อร่างเป็น
ประเทศเลยครับ!

เมื่อพระเจ้าจอร์จที่ 3 แห่งสหราชอาณาจักรส่งราชทูตมาขอ
ทำการค้ากับจีน จักรพรรดิเฉียนหลงทรงตะเพิดไล่ราชทูตกลับ พร้อมมี
ราชสาส์นตอบไปด้วยว่าแผ่นดินจีนอุดมสมบูรณ์ครบถ้วนทุกอย่าง ไม่มี
ความต้องการ “ของเล่น” ประหลาดจากอังกฤษ และไม่มีความต้องการ
ค้าขายกับเมืองป่า!

สิ่งที่ราชสำนักจีนตอนนั้นมองไม่เห็นคือการเปลี่ยนแปลงของ
ปัจจัย 3 ประการที่เราได้กล่าวถึงในตอนต้นครับ

อย่างแรกสุด คือการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร จีนใน
ยุคเฉียนหลงมีประชากรเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าตัว จากเดิม 100 เป็น 300 ล้าน
คน เมื่อประชากรเพิ่มแต่ผลผลิตเกษตรเท่าเดิม ย่อมเกิดปัญหาความ
อดอยาก ข้ำร้ายจีนในยุคนั้นไม่มีการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและภาค
บริการซึ่งจะช่วยรองรับแรงงานจำนวนมากได้

อย่างที่สอง คือการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ซึ่งในสมัยนั้น
ได้แก่การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกาะอังกฤษ รวมทั้งความคิดสมัยใหม่ที่
ก้าวหน้า ในปีที่ 13 ของรัชสมัยเฉียนหลง มองเตสกีเอร์ตีพิมพ์หนังสือ
จิตวิญญาณของกฎหมายและวางทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ ปีที่ 34 ของ
รัชสมัยเฉียนหลง เจมส์ วัตต์ คิดค้นเครื่องจักรไอน้ำ และเริ่มต้นการปฏิวัติ
อุตสาหกรรม ปีที่ 54 ของรัชสมัยเฉียนหลง เกิดการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส
แต่ประเทศจีนขณะนั้นไม่ได้รับรู้หรือสนใจความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้แม้แต่น้อย

อย่างสุดท้ายที่สำคัญที่สุด คือการเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์

โลก โดยที่อังกฤษกำลังก้าวขึ้นมาเป็นเจ้าโลก จากนั้นจึงเริ่มมีการจัดระเบียบกฎหมายและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่ตามแนวทางของตน

จีนสมัยนั้นใช้แร่เงินเป็นเงินตราในการซื้อขายสินค้า ขณะที่ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน อังกฤษเปิดเหมืองจำนวนมากในทวีปอเมริกา ทำให้ปริมาณแร่เงินในโลกเพิ่มขึ้นมาก ผลจากการค้าขายตามเมืองท่าของจีนสมัยนั้น ทำให้มีแร่เงินไหลเข้าจีนมหาศาล ส่งผลให้เงินเฟ้อขึ้น 3 เท่า

ช่วงต้นรัชสมัยเฉียนหลงซื้อข้าวใช้เงิน 1 ชั่ง แต่ปลายรัชสมัยต้องใช้เงิน 3 ชั่ง ขณะที่รายได้ของราชสำนักจากการเก็บภาษียังเท่าเดิม ทำให้ในความเป็นจริงแล้วเท่ากับว่ารายได้ของราชสำนักจีนลดลง 3 เท่า

ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้เริ่มเกิดปัญหาเศรษฐกิจและความอดอยากช่วงปลายรัชสมัยเฉียนหลง จนเกิดกบฏประชาชนขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ของจีน

เมื่อจักรพรรดิเจียชิ่งขึ้นครองราชย์สืบต่อจากเฉียนหลง ทรงวิเคราะห์ว่าภัยร้ายต่างๆ ที่เริ่มก่อตัวขึ้นนั้นเป็นเพราะเมื่อพระราชบิดาเริ่มชราภาพ ทรงหย่อนยานในการปกครอง แต่หากนำนโยบายเดิมๆ ที่เคยพาจีนรุ่งเรืองถึงขีดสุดกลับมาใช้ ย่อมจะทำให้จีนกลับมายิ่งใหญ่ได้อีกครั้งเป็นแน่

จักรพรรดิเจียชิ่งได้ชื่อว่าเป็นจักรพรรดิที่ทรงงานหนักที่สุดพระองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์จีน ทรงตรวจฎีกาหามรุ่งหามค่ำ แต่อันิจจาผลของความทรากตรำของพระองค์กลับนำมาซึ่งความอ่อนแอลงเรื่อยๆ ของจีน จนต่อมาไม่นานหลังรัชสมัยของพระองค์ก็เกิดสงครามฝิ่นที่จีนพ่ายแพ้ให้แก่อังกฤษอย่างราบคาบ

สาเหตุของความล้มเหลวเป็นเพราะปัญหาของจีนในสมัยนั้นล้วนเป็นปัญหาใหม่ อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมโหฬารด้านประชากร เทคโนโลยี และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นในโลกภายนอก

จักรพรรดิเจี๋ยซิงเองทรงเป็นนักอนุรักษ์นิยมเต็มตัว ทรงมองว่าแบบแผนเก่าคือความจริงหนึ่งเดียว ทั้งที่ปัญหาใหม่ๆ ไปไกลเกินกว่าภูมิปัญญาของปราชญ์จีนโบราณ

ปัญหาใหม่ๆ ซึ่งรวมถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยภายนอกแบบใหม่ ล้วนต้องการวิธีการและแนวนโยบายใหม่ๆ นำเสียดายที่จักรพรรดิเจี๋ยซิงทรงเป็นจักรพรรดิที่สมบูรณ์พร้อมตามแบบแผนในโลกเก่า แต่ทรงปรับไม่ทันกับโลกใบใหม่ที่ไม่มีเหมือนเดิม พระองค์ขาดความเข้าใจบริบทภูมิรัฐศาสตร์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเวลานั้น และขาดความเข้าใจว่าถึงเวลาแล้วที่จีนต้องปรับตัวเอง จีนจึงจะอยู่รอด

ถ้าหากมองให้ถูกทาง วิฤตทั้งหลายล้วนเป็นโอกาส ดังเช่นที่เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในอังกฤษเพราะแรงกดดันจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการแข่งขันและต่อสู้ระหว่างมหาอำนาจที่ขัดแย้งกันเองในโลกตะวันตก

ภูมิรัฐศาสตร์โลกมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่มาแล้วหลายครั้ง ในยุคจักรพรรดิเจี๋ยซิง เป็นการผงาดของอังกฤษ ซึ่งนำไปสู่ยุคล่าอาณานิคมและศตวรรษอันตกต่ำของจีน

ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นการผงาดของสหรัฐฯ นำไปสู่ยุคสงครามเย็นระหว่างสหรัฐฯ กับสหภาพโซเวียต และจบลงด้วยชัยชนะของสหรัฐฯ พร้อมกับระเบียบโลกที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ

วันนี้ถึงจุดเปลี่ยนสำคัญอีกครั้งของภูมิรัฐศาสตร์โลก คือการกลับมาผงาดของจีน ทำทายมหาอำนาจเดิมอย่างสหรัฐฯ นำไปสู่สงครามช่วงชิงความเป็นผู้นำในทุกมิติระหว่างสองยักษ์

ชื่อหนังสือ *จีน-อเมริกา* ต้องการสะท้อนการปะทะและแยกตัวระหว่างสองยักษ์ใหญ่ที่เดิมเคยเป็นมิตรพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่วันนี้หันมาต่อสู้กันอย่างรอบด้าน เมื่อจีนผงาดขึ้นมาเทียบชั้นสหรัฐฯ ในทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ทั้งยังเริ่มขยายอิทธิพลไปทั่วโลก การแข่งขัน

ระหว่างสองมหาอำนาจเริ่มต้นจากสงครามการค้าสู่สงครามเทคโนโลยี และกำลังขยายผลเป็นสงครามเย็น 2.0 ที่อาจหนาวสะเทือนขวัญไปทั่วโลกยิ่งกว่าสงครามเย็นครั้งแรก

สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นคือเกมการต่อสู้ครั้งใหญ่เพื่อกำหนดอนาคตโลก ฝั่งทรัมป์ก็ใช้กลยุทธ์ธุรกิจสไตร์ลูกทุ่งอเมริกัน ส่วนฝั่งสีจิ้นผิงก็จัดเอาพิชัยสงครามซุนวูออกมาทางสู

ทั้งทรัมป์และสีจิ้นผิงต่างก็คงไม่ยากช้าร้อยเป็นจักรพรรดิเจี๋ยซิง ทรัมป์เห็นว่าโลกภายนอกกำลังเปลี่ยนแปลงไปด้วยการผงาดของจีน ซึ่งเป็นภัยคุกคามความมั่นคงในอนาคตของสหรัฐฯ ดังนั้นจึงต้องรีบจัดการสยบมังกรให้ไต่ก่อนที่มังกรจะก้าวทะยานไปมากกว่านี้

ขณะที่สีจิ้นผิงเองก็เห็นเช่นกันว่าโลกรอบจีนกำลังพลิกผันอย่างรวดเร็ว เมื่อสหรัฐฯ ออกมาทำชนจีน และต้องการเดินหน้าแตกโลกเป็นสองแฉก แล้วจีนจะพลิกเกมเพื่อยังคงความเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้อย่างไร

การเดินเกมรับ-รุกของทั้งสองฝ่ายยิ่งกลับมาส่งผลเขย่าเศรษฐกิจ การเมืองทั้งโลก และเมื่อโลกสะเทือน ก็ย่อมหนาวสะท้านมาถึงไทย

คำถามคือ ไทยเรา ทั้งในระดับบุคคล ธุรกิจ และประเทศเอง จะพลาดพลังดังเช่นเรื่องราวของจักรพรรดิเจี๋ยซิงที่ตามไม่ทันโลกยุคพลิกผัน หรือเราจะพร้อมมุ่งหน้าทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์โลกครั้งใหญ่ที่มากับศึกจีน-สหรัฐฯ แล้วเร่งปรับตัวรับมือกับโลกใบใหม่ที่แตกเป็นสองแฉก